

แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา
ตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*

GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL FOR
VOCATIONAL EDUCATION AND UPPER SECONDARY EDUCATION
(DUAL EDUCATION) IN SMALL SCHOOLS UNDER UDON THANI
SECONDARY EDUCATION AREA OFFICE

ปภินวิทย์ โง่นแก้ว¹, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ² และ นวัตกร หอมสิน³
Papinwit Ngonkaew¹, Patcharin Chompuwiset² and Nawattakorn Homsin³
¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
¹⁻³ Udon Thani Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author's Email : papinwit.ngonkaew2499@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ 2) เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ และ 3) เพื่อประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 254 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ระยะที่ 2 หาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ใช้แบบประเมินแนวทาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.71) และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ และมีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ระดับมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified} = 0.147) 2) แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ประกอบด้วย 6 ด้าน พบว่า การบริหารหลักสูตร 15 แนวทาง การจัดการเรียนการสอน 15 แนวทาง การจัดเวลาเรียน 15 แนวทาง การวัดและประเมินผลการเรียน 15 แนวทาง การ

* Received 4 May 2025; Revised 12 May 2025; Accepted 25 May 2025

เทียบโอนผลการเรียน 15 แนวทาง การใช้ทรัพยากรร่วมกัน 14 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 89 แนวทาง 3) ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วม, การเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย, การจัดการศึกษาเรียนร่วมทวิศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current conditions, desirable conditions, and needs assessment in the dual education management of vocational and upper secondary education curricula in small schools; 2) to develop guidelines for dual education management; and 3) to evaluate these guidelines. The research was conducted in three phases. In Phase 1, the sample consisted of 254 administrators and teachers from small schools, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire, and data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). In Phase 2, guidelines for dual education management were developed using structured interviews. In Phase 3, the guidelines were evaluated in three aspects: appropriateness, feasibility, and utility.

The findings revealed that: 1) The current condition of dual education management in small schools was at a high level ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.71), while the desirable condition was at the highest level ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.46). The highest priority need was teaching and learning management (PNI_{modified} = 0.147). 2) The guidelines for dual education management consisted of 89 approaches across six dimensions: curriculum management (15 guidelines), teaching and learning management (15 guidelines), scheduling (15 guidelines), learning assessment and evaluation (15 guidelines), credit transfer (15 guidelines), and resource sharing (14 guidelines). 3) The evaluation of these guidelines indicated the highest level of appropriateness, feasibility, and utility overall.

Keywords: Guidelines for Dual Education Management, Integrated Vocational and Upper Secondary Education Curriculum, Dual Education Management System

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และรุนแรงของโลกาภิวัตน์เป็นความต้องการจำเป็นสำคัญ โดยมีเครื่องมือสำคัญคือการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่เหมาะสม และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ใน มาตรา 258 ว่า รัฐบาลต้องกำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาควบคู่กับเศรษฐกิจให้เกิดผล คือ ด้านการศึกษาต้องปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวโดยสอดคล้องกันทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560: 79-80)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมีธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจ เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษาและเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่ไปกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559: 18)

ที่สำคัญคือในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางในการขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เชื่อมโยง และบูรณาการยุทธศาสตร์ชาติ แผนและนโยบายในทุกระดับเพื่อกำหนดนโยบายและจุดเน้นการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อการพัฒนาประเทศ” พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการดำเนินงานด้วยการกำหนด “5 นโยบายหลัก” และ “9 นโยบายเร่งด่วน” และนโยบายเร่งด่วนที่ส่งผลต่อการตอบโจทย์การอาชีวศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ “การขับเคลื่อนโครงการทวิศึกษาแนวใหม่” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวนมากที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งประสบปัญหาหลายประการ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรการเรียนการสอนที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การจัดการศึกษามีข้อจำกัด นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีความจำเป็นต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อ

หารายได้ช่วยเหลือครอบครัวหลังจบการศึกษาภาคบังคับ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิศึกษา จึงเป็นทางเลือกสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะวิชาชีพควบคู่ไปกับการความรู้วิชาสามัญ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนวิชาชีพ ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนวิชาชีพ ความไม่สอดคล้องของตารางเรียนระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษา ปัญหาการเดินทางของนักเรียนไปเรียนที่สถาบันอาชีวศึกษา รวมถึงปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี, 2567: 11)

การอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทั้งระบบปกติ และระบบทวิภาคี หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) (วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี, 2565: 11) จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการจัดการเรียนการสอนเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ยังไม่เข้าใจโครงสร้างหลักสูตร การวัดและการประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษาไม่สามารถที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากบางโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากวิทยาลัย และการจัดการเรียนการสอนเพียง 2 วัน คือ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนจึงมีความจำกัดด้วยระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เพื่อหาแนวทางและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน ให้ตรงกับความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

3. เพื่อประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมฯ (ทวิศึกษา) รวมทั้งสิ้นจำนวน 750 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2567 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยกำหนดขนาดด้วยตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V.& Morgan, D.W. 1970: 607-610) จำนวน 254 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 28 คน และครู 226 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ (กลุ่มบริหารงานวิชาการ) และครู ของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.95 - 0.99 ด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง ระหว่าง 0.92 - 0.97 ด้านสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 และด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก จากข้อคำถามจากแบบสอบถามใน ระยะที่ 1 ที่มีค่าสูงกว่าค่า $PNI_{modified}$ เฉลี่ยแต่ละด้าน มาใช้ในการสัมภาษณ์

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 แบบประเมินแนวทางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งได้จากการสรุปแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บรวบรวมข้อมูล ปีการศึกษา 2567 โดยแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่สร้างผ่าน Google forms และจัดทำเป็นคิวอาร์โค้ด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใบดำเนินการตอบแบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างได้ครบถ้วน และได้รับการตอบกลับทุกชุด คิดเป็น 100 %

3.2 ระยะที่ 2 ดำเนินการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลและเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

3.3 ระยะที่ 3 นำแนวทางฯ พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ทวิศึกษา)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ

จำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้าน

การจัดการศึกษา		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความสำคัญ
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล		
1.	ด้านการบริหารหลักสูตร	4.09	0.66	มาก	4.66	0.52	มากที่สุด	0.142	4
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.10	0.76	มาก	4.70	0.47	มากที่สุด	0.147	1
3.	ด้านการจัดเวลาเรียน	4.12	0.72	มาก	4.72	0.47	มากที่สุด	0.146	2
4.	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน	4.14	0.79	มาก	4.73	0.44	มากที่สุด	0.143	3
5.	ด้านการเทียบโอนผลการเรียน	4.12	0.73	มาก	4.67	0.52	มากที่สุด	0.141	5
6.	ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน	4.04	0.79	มาก	4.64	0.55	มากที่สุด	0.139	6
รวม		4.10	0.71	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.79) รองลงมาคือ ด้านการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 10.73) ด้านการจัดเวลาเรียน ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.72) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.76) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.66) และด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านการจัดเวลาเรียน ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.47) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.47) ด้านการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x} = 4.67$, S.D.

= 0.52) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.52) และด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นโดยรวมอยู่ระหว่าง 0.13 – 0.15 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.147$) ลำดับที่ 2 คือ การจัดเวลาเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.146$) ลำดับที่ 3 คือ การวัดและประเมินผลการเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.143$) ลำดับที่ 4 คือ การบริหารหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.142$) ลำดับที่ 5 คือ การเทียบโอนผลการเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.141$) และลำดับที่ 6 คือ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ($PNI_{\text{modified}} = 0.139$) ตามลำดับ

2. ผลการหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งประกอบด้วยแนวทางต่างๆ จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

2.1 แนวทางด้านการบริหารหลักสูตร ประกอบไปด้วย สถานศึกษาต้องมีครูที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ตรงกับสาขาวิชาที่เปิดสอน พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะวิชาชีพเพิ่มเติม สถานศึกษาควรมีการจัดทำความร่วมมือกันทั้งสองสถาบัน สถานศึกษาควรสนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีระบบการนิเทศติดตามครูผู้สอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ และสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทวิศึกษาโดยเฉพาะ และพัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ

2.2 แนวทางด้านจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานทั้งสองหลักสูตรอย่างสมดุล โดยคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ของทั้งสองหลักสูตร สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการและชุมชน สถานศึกษาควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยอาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน และใช้ทรัพยากรร่วมกัน สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน และสถานศึกษาควรจัดให้มีโครงการบูรณาการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากทั้งสองหลักสูตรมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เชื่อมโยงรายวิชาสามัญกับวิชาชีพเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม

2.3 แนวทางด้านจัดการเวลาเรียน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดตารางเรียนแบบยืดหยุ่น สถานศึกษาควรบูรณาการเนื้อหาระหว่างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา โดยเฉพาะรายวิชาที่มีความซ้ำซ้อน เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ สถานศึกษาควรจัดชั่วโมงโครงการหรือกิจกรรมบูรณาการที่มีครูจากทั้งสองหลักสูตรร่วมกัน

สอน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในช่วงปิดภาคเรียนหรือวันหยุด และสถานศึกษาควรคำนึงถึงปัจจัยสนับสนุน เช่น การเดินทางระหว่างสถานศึกษา

2.4 แนวทางด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น แฟ้มสะสมงาน การประเมินตามสภาพจริง สมุดบันทึกการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด และการประเมินแบบ 360 องศา สถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการวัดและประเมินผลมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน สถานศึกษาควรมีระบบการประเมินควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้เหมาะกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน และเน้นการติดตามพัฒนาการรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรบูรณาการการประเมินทั้งด้านวิชาการและทักษะอาชีพ โดยมีการออกแบพร้อมกันระหว่างครูมัธยมและครูอาชีวศึกษา และสถานศึกษาควรส่งเสริมการประเมินตามสภาพจริงในสถานประกอบการ เพื่อให้เข้าใจความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียนในสถานการณ์จริง

2.5 แนวทางด้านการเทียบโอนผลการเรียน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนที่มีตัวแทนจากทั้งมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อพิจารณาการเทียบโอนรายวิชาอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สถานศึกษาควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่ทันสมัย เชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาทั้งสองประเภท เพื่อติดตามผลการเรียนและลดความซ้ำซ้อน สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์และจัดทำแผนการเทียบโอนที่ชัดเจน โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ และสมรรถนะวิชาชีพ สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการเทียบโอนที่เข้าใจง่ายและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเทียบโอนผลการเรียน และสถานศึกษาควรจัดระบบให้คำปรึกษาแนะแนวเกี่ยวกับการเทียบโอนและประเมินปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง โดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.6 แนวทางด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแบ่งปันทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการร่วมระหว่างสถานศึกษาทั้งสองฝ่ายเพื่อวางแผนและบริหารการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและจัดตารางการใช้ห้องปฏิบัติการและครุภัณฑ์ราคาสูงร่วมกัน สถานศึกษาควรขยายความร่วมมือไปยังสถานประกอบการในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ และได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพิ่มเติม และสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กหลายแห่งและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกัน

3. ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เป็นผู้ใช้แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) พบว่า ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด 2) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด และ 3) ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญ อภิปรายดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบางท่านอาจยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) อย่างถ่องแท้ มีรายละเอียดและสาเหตุของปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ รวมทั้งด้านความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของผู้เรียน ด้านความร่วมมือกันอย่างจริงจัง อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติมาวดี สุกุลศิลป์ศิริ (2564: 182) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การสื่อสารและทำความเข้าใจร่วมกันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดการประสานงานและความร่วมมือที่เหมาะสม ขาดการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ อย่างเพียงพอ นักเรียนขาดทักษะพื้นฐานที่สำคัญด้านวิชาชีพ และมีภาระการเรียนเพิ่มมากขึ้น

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความต้องการให้การจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักขณ์ ใจฉลาด และคณะ (2563: 167) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความสำเร็จของการจัดการศึกษาทวิศึกษาขึ้นอยู่กับความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างสถานศึกษาทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการวางแผนร่วมกัน การประสานงาน และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

1.3 ความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ที่จะส่งผลให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพราะการจัดการเรียนการสอนถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2562: 45) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักสูตรบูรณาการที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ รุญเจริญ (2561: 78) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรทวิศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ และมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

2. ผลของการหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดเวลาเรียน 4) การวัดและประเมินผลการเรียน 5) การเทียบโอนผลการเรียน และ 6) การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ดังนี้

2.1 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการบริหารหลักสูตร มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการบูรณาการและเชื่อมโยง

เนื้อหาระหว่างหลักสูตรวิชาสามัญและวิชาชีพได้อย่างสอดคล้อง มีการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรที่เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชี่ยวชาญ ดวงใจดี (2561: 304) ที่ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า องค์ประกอบแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในทุกๆ ด้าน จึงมีการพัฒนาหลักสูตร ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การดำเนินการเรียนการสอนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักการของ กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 18) ที่ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่ท้าทายและกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ มีการสร้างความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียน การสอน และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชี่ยวชาญ ดวงใจดี (2561: 313) ที่ ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ในสอง สถานศึกษา โดยเรียนรายวิชาหมวดวิชาทักษะชีวิต ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเรียนรายวิชาหมวดวิชาทักษะวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแผนการเรียนที่ บูรณาการ ตามตัวอย่างแผนการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โครงการจัดการศึกษาเรียน ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) และได้รับการบริการด้าน การศึกษาจากรัฐอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ให้มีการจัดการเรียน การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งให้มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และสอดคล้องกับแนวคิดของ นิคม ชมภูหลง (2564: 89) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบทวิศึกษาควรมีการ วางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษาทั้งสองแห่งอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2.3 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการจัดเวลาเรียน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการจัดสรรเวลาเรียนที่เอื้อต่อการบูรณาการความรู้ระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดเวลาให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะวิชาชีพอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง การจัดตารางเรียนที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะวิชาการและทักษะวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ จิตระดับ (2562: 78) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเวลาเรียนแบบยืดหยุ่น โดยมุ่งเน้นการปรับเวลาเรียนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนและบริบทของท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การจัดทำตารางเรียนไม่ควรยึดติดกับรูปแบบตายตัว แต่ควรมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม การจัดการเวลาเรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนและชุมชน จะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การปรับเวลาเรียนให้เหมาะสมกับฤดูกาลทำการเกษตรในชนบท หรือการจัดตารางเรียนที่เอื้อต่อการทำกิจกรรม มีการบูรณาการการเรียนรู้นอกห้องเรียนเข้ากับตารางเรียนปกติ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2560: 87) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนในระบบทวิศึกษาควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของสถานศึกษา โดยอาจใช้รูปแบบการจัดการเวลาเรียนแบบบล็อก (Block Scheduling) ซึ่งเอื้อต่อการฝึกทักษะวิชาชีพที่ต้องการความต่อเนื่องและมีระยะเวลาเพียงพอ

2.4 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการวัดและประเมินผล มีการวิเคราะห์และแปลความหมายผลการประเมินโดยเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริรัตน์ ชูรวง (2560: 96) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 23 จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงศักยภาพความสามารถของนักเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจความต้องการของนักเรียน มีการวัดและประเมินผลหลากหลาย มีความต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดการเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติจริง สร้างทักษะให้นักเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2562: 75) ที่ว่า การวัดและประเมินผลในการจัดการศึกษาที่บูรณาการระหว่างสายสามัญและสายอาชีพควรมีลักษณะเป็นการประเมินตาม

สภาพจริง (authentic assessment) ที่มุ่งวัดทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเน้นการประเมินกระบวนการ (process) ควบคู่ไปกับผลลัพธ์ (product) ของการเรียนรู้

2.5 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีระบบการเทียบโอนผลการเรียนที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระบบทวิศึกษา มีการยอมรับคุณค่าของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายในระบบการเทียบโอนผลการเรียน มีระบบการเทียบโอนผลการเรียนในปัจจุบันที่มีความเป็นมาตรฐานและน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558: 45) ที่ว่า ระบบทวิศึกษาให้ความสำคัญกับการเทียบโอนผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษาต้องพัฒนาระบบที่ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง การเทียบโอนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้เรียนไม่ต้องเรียนซ้ำซ้อนในเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน และสามารถใช้เวลาในการพัฒนาทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นได้มากขึ้น และสอดคล้องกับหลักการของ กระทรวงศึกษาธิการ (2559: 68) ที่ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การเทียบโอนจึงไม่จำกัดเฉพาะความรู้ทางวิชาการ แต่รวมถึงทักษะปฏิบัติและประสบการณ์จริงในสถานประกอบการด้วย

2.6 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา มีการแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากรบุคคล (เช่น ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรดิจิทัล (เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อการเรียนการสอนออนไลน์) ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556: 45) ที่ว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2558: 78) ที่ว่า การพัฒนาระบบทวิศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน

3. ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ในมุมมองผู้ใช้แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) พบว่า ผลการประเมินแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด และ 3) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ใน

ระดับ มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชี่ยวชาญ ดวงใจดี (2561: 302) ที่ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นด้วยกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย ว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดเวลาเรียน การวัดและประเมินผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จะนำมาซึ่งการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ที่จะประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า สถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรที่เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรที่เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน 1.2 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษามีการ บูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน 1.3 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการจัดเวลาเรียน พบว่า การจัดสรรเวลาเรียนเอื้อต่อการบูรณาการความรู้ระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดสรรเวลาเรียนที่เอื้อต่อการบูรณาการความรู้ 1.4 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า สถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการวัดและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการสร้าง ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 1.5 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ระบบการเทียบโอนผลการเรียนช่วยส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนในระบบทวิศึกษา มีความต้องการจำเป็น ลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียน 1.6 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พบว่า สถานศึกษามีการใช้ทรัพยากรร่วมกันช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา มีความ

ต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการใช้ทรัพยากรร่วมกันที่ช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้ได้รูปแบบในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เพื่อคุณภาพทางการบริหารการศึกษาต่อไป 2.2 ควรมีการวิจัยเชิงประเมิน การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา.
- ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). คู่มือการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตร อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา). กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- เชี่ยวชาญ ดวงใจดี. (2562). แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วม อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน ปริญญาานิพนธ์การศึกษาศุภภูมิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตติมาวดี สกกุลศิลป์ศิริ. (2564). การบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. ใน ปริญญานิพนธ์การศึกษาศุภภูมิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2561). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นิคม ชมภูหลง. (2564). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. วารสารการบริหารการศึกษา, 17 (2), 85-96.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด, สุปัตรา พรหมเมืองดี, และพัชราพร ศรีจันทร์อินทร์. (2563). แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาของสถานศึกษาใน จังหวัดพิษณุโลก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22 (4), 158-178.
- ไพฑูริย์ ลินลารัตน์. (2558). การพัฒนาระบบการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. (เล่มที่ 134 ตอนที่ 40).

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทวิศึกษาที่มีประสิทธิภาพ. วารสารศึกษาศาสตร์. 28 (3), 78-92.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็น และบท วิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี. (2565). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรทวิศึกษา. อุดรธานี: การอาชีวศึกษาอุดรธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. (2567). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี บพประมาณ พ.ศ. 2566. อุดรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). แนวทางการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา). กรุงเทพมหานคร: ส.ศรียูไอ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือประกอบการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาร่วมหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ พุทธศักราช 2562 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษาแนวใหม่). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2562). การปฏิรูปการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีรัตน์ ชูรวง. (2560). การประเมินการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 23 จังหวัด พิษณุโลก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19 (2), 86-99.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, Vol. 30.